

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะหลักของวิทยากรกระบวนการในงานสาธารณสุข ตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองโครงสร้างเชิงเส้นของตัวบ่งชี้กับข้อมูลเชิงประจักษ์ และวิเคราะห์ความตรงเชิงประจักษ์และความไวของตัวบ่งชี้เมื่อนำแบบประเมินสมรรถนะหลักวิทยากรกระบวนการในงานสาธารณสุข ไปใช้ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะหลักของวิทยากรกระบวนการในงานสาธารณสุข

สมรรถนะหลักของวิทยากรกระบวนการในงานสาธารณสุข ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 52 ตัวบ่งชี้ จำแนกเป็นตัวบ่งชี้หลักที่ 1 การสร้างและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม จำนวน 14 ตัวบ่งชี้อย่อย ตัวบ่งชี้หลักที่ 2 การพัฒนาตนเอง จำนวน 11 ตัวบ่งชี้อย่อย ตัวบ่งชี้หลักที่ 3 การเป็นแบบอย่างที่ดี จำนวน 9 ตัวบ่งชี้อย่อย ตัวบ่งชี้หลักที่ 4 การทำงานเป็นทีม จำนวน 11 ตัวบ่งชี้อย่อย และตัวบ่งชี้หลักที่ 5 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จำนวน 7 ตัวบ่งชี้อย่อย สำหรับความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ จำแนกตามแต่ละตัวบ่งชี้ได้ดังนี้

1.1 ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของตัวบ่งชี้สมรรถนะหลักวิทยากรกระบวนการในงานสาธารณสุขด้านการสร้างและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม ข้อที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงสุด คือ กระตุ้นให้กลุ่มมีการแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสาธารณสุข รองลงมา ได้แก่ สามารถในการรับฟังและเข้าใจทั้งความหมายตรงและความหมายแฝงของสมาชิกกลุ่ม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำสุด คือ สามารถคาดหมายลักษณะนิสัยของสมาชิกกลุ่ม

1.2 ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของตัวบ่งชี้สมรรถนะหลักวิทยากรกระบวนการในงานสาธารณสุขด้านการพัฒนาตนเอง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงสุดคือ กระตือรือร้นในการศึกษาหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสาธารณสุข รองลงมา ได้แก่ เล็งเห็นประโยชน์และความสำคัญขององค์ความรู้ เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสาธารณสุข ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำสุด คือ หาข้อมูลโดยการถามจากผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง

1.3 ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของตัวบ่งชี้สมรรถนะหลักวิทยากรกระบวนการในงานสาธารณสุขด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ข้อที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงสุดคือ ไม่เห็นแก่ผลประโยชน์

ส่วนตน รองลงมาได้แก่ ไม่แสดงออกถึงความรุนแรงทางอารมณ์ในระหว่างการสนทนาหรือ การปฏิบัติงาน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำสุดคือ ยึดมั่นในหลักการ

1.4 ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของตัวบ่งชี้สมรรถนะหลักวิทยากรกระบวนการในงาน สาธารณสุขด้านการทำงานเป็นทีม ข้อที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงสุดคือ รับฟังความคิดเห็นของ สมาชิกในทีม รองลงมา ได้แก่ สร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นในทีมได้ดี ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยความ เหมาะสมต่ำสุดคือ สนับสนุนชักชวนให้ผู้อื่นเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาความรู้ ศักยภาพที่เกี่ยวข้อง กับงานด้านสาธารณสุข

1.5 ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของตัวบ่งชี้สมรรถนะหลักวิทยากรกระบวนการในงาน สาธารณสุขด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงสุดคือ ยอมรับและเข้าใจ ความคิดเห็นของผู้อื่น รองลงมาได้แก่ เต็มใจที่จะเปลี่ยนความคิด ทศนคติเมื่อได้รับข้อมูลใหม่ หรือหลักฐานที่ถูกต้อง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำสุด คือ พิจารณารูปแบบของข้อมูล แล้วสามารถระบุแนวโน้ม หรือระบุข้อมูลที่ขาดหายไปได้

2. การทดสอบความสอดคล้องของแบบจำลอง โครงสร้างเชิงเส้นตัวบ่งชี้กับข้อมูลเชิง ประจักษ์

ผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดล โครงสร้างเชิงเส้นสมรรถนะหลักวิทยากร กระบวนการในงานสาธารณสุข กับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า โมเดลการวิจัย มีตัวบ่งชี้หลัก 5 ตัวบ่งชี้ และมีตัวบ่งชี้ย่อย 52 ตัวบ่งชี้ มีความตรงเชิงโครงสร้าง โดยที่ตัวบ่งชี้วรรณสมรรถนะหลักวิทยากรกระบวนการในงานสาธารณสุขเกิดจากตัวบ่งชี้หลัก ด้านความคิดสร้างสรรค์เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ตัวบ่งชี้หลักด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ตัวบ่งชี้หลักด้านการพัฒนาตนเอง ตัวบ่งชี้หลักด้านการทำงานเป็นทีม และตัวบ่งชี้ด้านการสร้าง และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม

3. วิเคราะห์ความตรงเชิงประจักษ์และความไวของตัวบ่งชี้ เมื่อนำแบบประเมิน สมรรถนะหลักวิทยากรกระบวนการในงานสาธารณสุขไปใช้

3.1 การวิเคราะห์ความตรงเชิงประจักษ์

การวิเคราะห์ความตรงเชิงประจักษ์โดยการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์เพื่อวิเคราะห์ความ สอดคล้องระหว่างคะแนนรวมรายตัวบ่งชี้จากการประเมินสมรรถนะตนเองของวิทยากรกระบวนการ กับคะแนนรวมรายตัวบ่งชี้จากการประเมินสมรรถนะรายบุคคลของผู้ประเมิน พบว่า คะแนน รวมตัวบ่งชี้สมรรถนะหลักวิทยากรกระบวนการด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม การพัฒนา ตนเอง การเป็นแบบอย่างที่ดี การทำงานเป็นทีม และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จากการประเมินตนเอง ของวิทยากรกระบวนการกับคะแนนรวมจากการประเมินรายบุคคลของผู้ประเมิน มีความสอดคล้องกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกันกับตัวบ่งชี้ย่อยความเข้าใจในกระบวนการกลุ่ม ศิลปะในการสื่อสาร ความเข้าใจผู้อื่น ความใฝ่รู้ การสืบเสาะหาข้อมูล ความเป็นกลาง การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม การควบคุมตนเอง ความร่วมมือในการทำงานกับสมาชิกในทีม การประสานความร่วมมือของสมาชิกในทีม การพัฒนาศักยภาพผู้อื่น ความยืดหยุ่นทางความคิด การมองภาพองค์รวม มีเพียงตัวบ่งชี้ย่อย การประยุกต์ใช้ความรู้ ที่พบว่า คะแนนจากการประเมินตนเองของวิทยากรกระบวนการกับคะแนนการประเมินรายบุคคลของผู้ประเมินไม่มีความสอดคล้องกัน

3.2 การวิเคราะห์ความไวของตัวบ่งชี้

การวิเคราะห์ความไวของตัวบ่งชี้โดยการเปรียบเทียบคะแนนสมรรถนะระหว่างกลุ่มวิทยากรกระบวนการที่มีคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะสูงกับกลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะต่ำ พบว่า คะแนนเฉลี่ยสมรรถนะหลักวิทยากรกระบวนการในตัวบ่งชี้ที่ 1 การสร้างและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม ตัวบ่งชี้ที่ 2 การพัฒนาตนเอง ตัวบ่งชี้ที่ 3 การเป็นแบบอย่างที่ดี ตัวบ่งชี้ที่ 4 การทำงานเป็นทีม และตัวบ่งชี้ที่ 5 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ระหว่างกลุ่มวิทยากรกระบวนการที่มีคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะสูง มีสมรรถนะสูงกว่ากลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นตัวบ่งชี้ย่อยมีความสนใจเทคโนโลยีและองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการงานด้านสาธารณสุข และเล็งเห็นประโยชน์และความสำคัญขององค์ความรู้ เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการงานด้านสาธารณสุข

การวิเคราะห์ความไวตัวบ่งชี้ของแบบประเมินสมรรถนะหลักวิทยากรกระบวนการในงานสาธารณสุขจากผลการประเมินตนเองของวิทยากรกระบวนการและผลการประเมินวิทยากรกระบวนการรายบุคคลโดยผู้ประเมินตามสูตรการคำนวณความไว โดยใช้ตารางจัดพิกแบบ 2 X 2 พบว่า แบบประเมินสมรรถนะหลักวิทยากรกระบวนการในงานสาธารณสุขทั้งฉบับและสมรรถนะรายด้าน มีความสามารถในการจำแนกความแตกต่างสมรรถนะวิทยากรกระบวนการได้ โดยมีค่าความไวทั้งฉบับเท่ากับ 0.9 ด้านการสร้างและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม มีค่าความไวเท่ากับ 0.8 ด้านการพัฒนาตนเองมีค่าความไวเท่ากับ 0.85 ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีมีค่าความไวเท่ากับ 0.9 ด้านการทำงานเป็นทีม มีค่าความไวเท่ากับ 0.85 ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีค่าความไวเท่ากับ 0.9

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะหลักวิทยากรกระบวนการในงานสาธารณสุขครั้งนี้ มีประเด็นที่สำคัญในการอภิปรายผลการวิจัย 3 ประเด็น ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะหลักของวิทยากรกระบวนการในงานสาธารณสุข
2. ทดสอบความสอดคล้องของแบบจำลองโครงสร้างเชิงเส้นตัวบ่งชี้กับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. วิเคราะห์ความตรงเชิงประจักษ์และความไวของตัวบ่งชี้ เมื่อนำแบบประเมิน

สมรรถนะหลักวิทยากรกระบวนการในงานสาธารณสุขไปใช้

1. การสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะหลักของวิทยากรกระบวนการในงานสาธารณสุข

การพัฒนาตัวบ่งชี้โดยใช้นิยามเชิงประจักษ์ (Empirical Definition) ซึ่งเป็นนิยามที่มีลักษณะใกล้เคียงกับนิยามเชิงทฤษฎี เพราะเป็นนิยามที่กำหนดว่าตัวบ่งชี้ประกอบด้วยตัวแปรย่อยอะไร และกำหนดรูปแบบวิธีการรวมตัวแปรให้ได้ตัวบ่งชี้โดยมีทฤษฎี เอกสารวิชาการ หรืองานวิจัยเป็นพื้นฐาน แต่การกำหนดน้ำหนักของตัวแปรแต่ละตัวที่จะนำมารวมกันในการพัฒนาตัวบ่งชี้ นั้นมิได้อาศัยแนวคิดทฤษฎีโดยตรง แต่อาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ (Johnstone, 1981) ซึ่งเป็นการพัฒนาตัวบ่งชี้ที่สอดคล้องกับบริบทของวิทยากรกระบวนการในประเทศไทย ดังจะเห็นได้ว่า สมรรถนะของวิทยากรกระบวนการในต่างประเทศจะเน้นในเชิงธุรกิจ เช่น สมรรถนะด้านการสร้างความสัมพันธ์หรือความร่วมมือที่ระบุให้วิทยากรกระบวนการคำนึงถึงความต้องการของลูกค้าหรือผู้ว่าจ้าง (International Association of Facilitators, 2003) ซึ่งจากผลการวิจัย พบว่าสมรรถนะด้านนี้ไม่ได้ถูกระบุให้เป็นสมรรถนะของวิทยากรกระบวนการในประเทศไทย

2. การตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองโครงสร้างเชิงเส้นของตัวบ่งชี้กับข้อมูลเชิงประจักษ์

การตรวจสอบความกลมกลืนระหว่างข้อมูลเชิงประจักษ์กับโมเดล พบว่า โมเดลการวิจัยสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงให้เห็นว่า ตัวบ่งชี้สมรรถนะหลักวิทยากรกระบวนการในงานสาธารณสุขที่พัฒนาขึ้นมีความตรงเชิงโครงสร้างอยู่ในเกณฑ์ที่ดี และตัวบ่งชี้รวมสมรรถนะหลักวิทยากรกระบวนการในงานสาธารณสุขเกิดจากตัวบ่งชี้หลักด้านความคิดสร้างสรรค์ ตัวบ่งชี้ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ตัวบ่งชี้ด้านการพัฒนาตนเอง ตัวบ่งชี้ด้านการทำงานเป็นทีม และตัวบ่งชี้ด้านการสร้างและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัยและสมมติฐานการวิจัย รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิด และงานวิจัยต่าง ๆ ที่ศึกษา ซึ่งข้ออภิปรายที่สำคัญเกี่ยวกับแต่ละตัวบ่งชี้หลักและตัวบ่งชี้อย่อย มีดังนี้

ความคิดสร้างสรรค์ เป็นตัวบ่งชี้สมรรถนะที่มีความสำคัญ และเมื่อพิจารณาในรายตัวบ่งชี้อย่อยจะเห็นได้ว่า ตัวบ่งชี้อย่อยความยืดหยุ่นทางความคิด และตัวบ่งชี้อย่อยการมองภาพองค์รวมมีค่าเฉลี่ยค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับตัวบ่งชี้อื่น ๆ ซึ่งในงานด้านสาธารณสุข การมองภาพองค์รวมเพื่อวิเคราะห์ วินิจฉัยโรค สาเหตุที่ก่อให้เกิดโรค รวมถึงสถานะแวดล้อมต่าง ๆ ที่ช่วยในการป้องกันควบคุมโรค เป็นสิ่งจำเป็นจึงทำให้ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่วิทยากรกระบวนการมีสมรรถนะในด้านนี้เป็น

พื้นเดิมอยู่แล้ว สอดคล้องกับแนวคิดของอนุวัฒน์ ศุภชุตกุล (2542) ที่เห็นว่า วิทยาการกระบวนการควรมีความสามารถในการสรุป และเชื่อมโยงให้เห็นภาพรวมมากกว่าการมองประเด็นเล็ก หรือแยกส่วน และมีความคิดสร้างสรรค์ คิดแบบองค์รวม อรรถจริย์ ณ ตะกั่วทุ่ง (2550) ประเวศ วะสี (2545) การเป็นแบบอย่างที่ดี ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ย่อยความเป็นกลาง การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม และจริยธรรม และการควบคุมตนเอง เนื่องจากงานด้านสาธารณสุขเป็นงานบริการ การให้การรักษาโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติซึ่งเป็นสิ่งที่บุคลากรด้านสาธารณสุขและการแพทย์มีความตระหนักเป็นอย่างมาก ดังนั้นในการเป็นวิทยาการกระบวนการจึงต้องเป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับจากสมาชิกกลุ่ม เนื่องจากเป็นคนกลางที่ไม่มีส่วนได้เสียกับผลที่จะเกิดขึ้น สอดคล้องกับอนุวัฒน์ ศุภชุตกุล (2542) ที่เห็นว่า วิทยาการกระบวนการต้องวางตัวเป็นกลางเมื่อมีความไม่ลงรอยกันของสมาชิกกลุ่ม ความเป็นธรรม ไม่โอนเอียง หรืออคติ มีอารมณ์ที่ดี สมานิติ โง่เย็น ไม่ตื่นตระหนกง่าย ไม่ฉุนเฉียว ไม่เอาแต่ใจตัวเอง ไม่มีส่วนได้เสียในประเด็นของกลุ่มทั้งทางตรงและทางอ้อม

การพัฒนาตนเอง เป็นตัวบ่งชี้หลักของสมรรถนะวิทยาการกระบวนการในงานสาธารณสุข ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ย่อย ได้แก่ ความใฝ่รู้ การสืบเสาะหาข้อมูล การประยุกต์ใช้ความรู้ ผลการศึกษาพบว่า วิทยาการกระบวนการที่มีสมรรถนะสูง และสมรรถนะต่ำ มีสมรรถนะด้านการมีความสนใจ เทคโนโลยีและองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการงานด้านสาธารณสุข การเล็งเห็นประโยชน์และความสำคัญขององค์ความรู้ เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการงานด้านสาธารณสุข ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงานด้านสาธารณสุขต้องอาศัยความรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ที่สามารถรองรับการเกิดขึ้นของโรคที่อุบัติใหม่ และความรุนแรงของโรคที่อุบัติซ้ำ ตลอดจนสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงทำให้ผู้ที่ทำหน้าที่ วิทยาการกระบวนการจึงต้องเป็นผู้กระตือรือร้นในการศึกษาหาความรู้ และเล็งเห็นประโยชน์และความสำคัญขององค์ความรู้ เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการงานด้านสาธารณสุข สอดคล้องกับบทบาทของวิทยาการกระบวนการ ดังที่ ประเวศ วะสี (2545) อมรศรี ดุษฎีระพิงค์ (2548) ที่เสนอว่า วิทยาการกระบวนการเป็นบุคคลที่พยายามฝึกฝน พัฒนาตนเองและบุคคลในทีมให้เป็นผู้รอบรู้ มีโลกทัศน์ที่ถูกต้อง (Personal Mastery) รวมถึงทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และมีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งความรู้ภายนอก (อรรถจริย์ ณ ตะกั่วทุ่ง, 2550)

การทำงานเป็นทีม เป็นตัวบ่งชี้สมรรถนะหลักวิทยาการกระบวนการในงานสาธารณสุขที่มีความสำคัญ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาร่วมกับค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการประเมินตนเองของ วิทยาการกระบวนการกับคะแนนการประเมินของผู้ประเมิน และค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ องค์ประกอบสมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีมจะพบว่า มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในลำดับแรก แสดงให้เห็นว่า วิทยาการกระบวนการในงานสาธารณสุขให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีม ทั้งนี้อาจ

เนื่องมาจากบทบาทหน้าที่รวมถึงภารกิจของบุคลากรสาธารณสุขที่ต้องปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบของกลุ่มตามโครงสร้างหน่วยงานที่ปรับเปลี่ยน (กรมควบคุมโรค, 2554) ซึ่งต้องประสานความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ โดยเฉพาะภารกิจในด้านการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านสาธารณสุขที่จำเป็นต้องมีวิทยากรกระบวนการ จึงให้ความสำคัญในด้านการทำงานเป็นทีม ให้ความสำคัญใส่ใจกับกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของทีม (Team Learning) และให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีม กระตุ้นให้คนเห็นความสำคัญของการทำงานเป็นทีม ซึ่งเป็นคุณสมบัติของวิทยากรกระบวนการ (ศูนย์พัฒนาทรัพยากรศึกษา, 2555; ประเวศ วะสี, 2545)

การสร้างและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม เป็นตัวบ่งชี้สมรรถนะที่บุคลากรด้านสาธารณสุขให้ความสำคัญในลำดับสุดท้ายเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยความเหมาะสมรายด้าน แต่เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ จะเห็นได้ว่า การกระตุ้นให้กลุ่มมีการแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงว่า บุคลากรสาธารณสุขที่เป็นวิทยากรกระบวนการยังให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม โดยใช้ศิลปการสื่อสารและความเข้าใจในตัวสมาชิกกลุ่มประกอบ เช่นเดียวกับที่ กิติชัย รัตนะ (2548) เห็นว่า วิทยากรกระบวนการต้องเป็นผู้มีทักษะในการสื่อสารและสามารถโน้มน้าวใจบุคคลอื่นได้ดี เป็นผู้ที่มีความสามารถในการสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และสอดคล้องกับ รมณันท์ บุญโญปกรณ์ (2548) ที่ศึกษาเรื่องการสื่อสารของวิทยากรกระบวนการในโครงการพัฒนาชุมชน จังหวัดรัตนคีรี ประเทศกัมพูชา พบว่า กลยุทธ์ในการสื่อสารของวิทยากรกระบวนการคือ ภาษาที่ใช้สร้างความเข้าใจได้อย่างชัดเจน มีการเตรียมสื่อที่สร้างความสนใจ

3. การวิเคราะห์ความตรงเชิงประจักษ์และความไวของตัวบ่งชี้เมื่อนำแบบประเมินสมรรถนะหลักวิทยากรกระบวนการในงานสาธารณสุขไปใช้

การวิจัยครั้งนี้เป็นการตัวบ่งชี้สมรรถนะหลักวิทยากรกระบวนการในงานสาธารณสุขที่ประกอบด้วยตัวบ่งชี้หลักและตัวบ่งชี้อย่างต่าง ๆ และนำแบบประเมินที่ได้ไปทดสอบว่า มีความตรงเชิงประจักษ์ที่สามารถระบุสมรรถนะหลักได้ตรงกับสมรรถนะหลักที่มีอยู่จริงของวิทยากรกระบวนการหรือไม่ และมีความไวที่สามารถจำแนกระดับสมรรถนะหลักของวิทยากรกระบวนการได้หรือไม่ ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวบ่งชี้สมรรถนะหลักวิทยากรกระบวนการในงานสาธารณสุขที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความตรงเชิงประจักษ์ สามารถตรวจสอบสมรรถนะหลักที่เป็นจริงจากตัววิทยากรกระบวนการเองได้ตรงกับการประเมินสมรรถนะหลักของวิทยากรกระบวนการจากผู้ประเมิน และมีความไวในการจำแนกความแตกต่างของสมรรถนะหลักของวิทยากรกระบวนการได้ ทั้งในการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และการคำนวณความไวโดยใช้ตารางจัดพิกแบบ 2 X 2 ซึ่งสอดคล้องกับ

คุณสมบัติที่สำคัญของตัวบ่งชี้ที่ดีที่จะต้องมีความไวต่อคุณลักษณะที่มุ่งวัด สามารถแสดงความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ต้องการวัดได้อย่างชัดเจน (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2550, หน้า 84-86; สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2539, หน้า 4-7; อนุรักษ์ โขติติลล, 2555)

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. กรมควบคุมโรคและหน่วยงานด้านสาธารณสุขสามารถนำตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านต่าง ๆ ที่ค้นพบไปใช้เป็นแนวทางการจัดทำหลักสูตรและหัวข้อวิชาที่เหมาะสม เพื่อใช้ในการฝึกอบรม พัฒนาเสริมสร้างสมรรถนะวิทยากรกระบวนการของหน่วยงาน ทำให้ลดค่าใช้จ่าย และลดเวลา อันเกิดจากการพัฒนาบุคลากรที่ไม่ตรงกับสมรรถนะที่วิทยากรกระบวนการควรจะมี
2. กลุ่มพัฒนาองค์กร หรือพัฒนาบุคลากรของกรมควบคุมโรคและหน่วยงานด้านสาธารณสุข สามารถนำตัวบ่งชี้หลักและตัวบ่งชี้อยู่ไปเป็นเครื่องมือในการคัดเลือกผู้ทำหน้าที่วิทยากรกระบวนการได้อย่างเหมาะสมในกรณีการจัดการอบรม หรือจัดประชุมที่สำคัญ
3. ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่วิทยากรกระบวนการในปัจจุบัน สามารถใช้ตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นจากการวิจัยครั้งนี้ในการประเมินสมรรถนะของตัวเองวิทยากรกระบวนการเอง เพื่อให้ทราบว่า ณ ปัจจุบันตนเองมีสมรรถนะของการเป็นวิทยากรกระบวนการในด้านใดบ้าง และสมรรถนะของตนเองนั้นอยู่ในระดับใด และควรจะต้องพัฒนาตนเองในด้านใดต่อไป
4. ผู้ที่ต้องการเป็นวิทยากรกระบวนการด้านสาธารณสุข หรืออาจได้รับมอบหมายให้เป็นวิทยากรกระบวนการสามารถเตรียมความพร้อมของตนเองตามตัวบ่งชี้สมรรถนะต่าง ๆ ได้
5. สถาบันการศึกษาที่มีหลักสูตรการเรียนการสอนในหัวข้อวิชา วิทยากรกระบวนการ สามารถนำตัวบ่งชี้สมรรถนะที่ค้นพบจากการวิจัยไปใช้อ้างอิงในการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับความสามารถของวิทยากรกระบวนการได้อย่างชัดเจนจากตัวบ่งชี้อย่างต่าง ๆ ของแต่ละตัวบ่งชี้หลัก

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากตัวบ่งชี้สมรรถนะวิทยากรกระบวนการที่สร้างขึ้น เพื่อให้สามารถนำไปพัฒนาสมรรถนะวิทยากรกระบวนการในแต่ละตัวบ่งชี้ให้มีประสิทธิภาพ จึงควรศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักวิทยากรกระบวนการในงานสาธารณสุขในแต่ละตัวบ่งชี้ว่า สามารถจะใช้วิธีการใดได้บ้างในการพัฒนาสมรรถนะ เพื่อเป็นทางเลือกให้แก่วิทยากรกระบวนการที่ต้องการพัฒนาตนเอง และหน่วยงานที่ต้องการเสริมสร้างประสิทธิภาพให้วิทยากรกระบวนการ

2. ควรมีการศึกษาข้อบกพร่อง จุดอ่อน สำหรับตัวบ่งชี้หลักด้านการพัฒนาตนเองของ
วิทยากรกระบวนการ และตัวบ่งชี้ย่อยการประยุกต์ใช้ความรู้ การมีความสนใจเทคโนโลยีและ
องค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสาธารณสุข การเล็งเห็นประโยชน์และความสำคัญของ
องค์ความรู้ เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ไม่มีความไวเพียงพอในการจำแนกสมรรถนะของวิทยากรกระบวนการ
ในงานสาธารณสุข เพื่อให้มีความไวสูงขึ้น และควรมีการวิจัยเพื่อหาสาเหตุดังกล่าว ซึ่งผลการวิจัย
อาจนำมาใช้ปรับปรุงตัวบ่งชี้ หรือคัดเลือกตัวบ่งชี้อื่น ๆ ที่เหมาะสมมาใช้ทดแทนได้